Prevencia, diagnostika a liečba HPV

Zverejnené: 3. júla 2025 | Autor: Mgr. Hana Neuschlová

Prevencia, diagnostika a liečba HPV

HPV je skratka pre ľudský papilomavírus, ktorý je v populácii veľmi bežný. Vírus sa prenáša najmä sexuálnym kontaktom. Existuje viac ako 100 typov HPV, ktoré môžu postihnúť rôzne časti tela – genitálie, ústa, hrdlo, ruky a nohy.

Kľúčové fakty o HPV

1. Väčšina ľudí je mu vystavená aspoň raz za život.
2. Väčšina infekcií HPV sama odznie – vo väčšine prípadov imunitný systém vírus prirodzene zlikviduje do 1 – 2 rokov bez toho, aby spôsoboval problémy.

3. Niektoré typy môžu spôsobiť závažnejšie zdravotné problémy:
    1. Nízkorizikové typy HPV môžu spôsobiť genitálne bradavice (nerakovinové).
    2. Vysoko-rizikové typy HPV (HPV 16 a 18) môžu spôsobiť viaceré typy rakoviny:

- rakovina krčka maternice,
- rakovina hrdla (orofaryngeálna),
- rakovina konečníka,
- rakovina penisu, vulvy a vagíny.

Ako sa prenáša HPV?

Ľudský papilomavírus sa prenáša priamym kontaktom koža na kožu, najmä kontaktom slizníc (ako sú genitálie, ústa alebo hrdlo).

Hlavné spôsoby, ako sa ľudia nakazia HPV:

1. sexuálny kontakt (vaginálny, análny alebo orálny sex),
2. blízky kontakt koža na kožu s infikovanou oblasťou (aj bez pohlavného styku),
3. dotyk infikovaných povrchov (zriedkavé, ale možné, ak sa vírus dostane do kontaktu so sliznicami),
4. z matky na dieťa počas pôrodu (veľmi zriedkavé, môže spôsobiť respiračnú papilomatózu),
5. HPV je možné sa nakaziť, aj keď prenášač nemá žiadne príznaky.

Príznaky HPV

Väčšina HPV infekcií nespôsobuje žiadne príznaky – a väčšina pacientov nevie, že tento vírus vôbec má.

Keď sa príznaky objavia, závisia od typu HPV.

Nízkorizikové typy HPV (ako HPV 6 a 11) zvyčajne spôsobujú:

- Genitálne bradavice – malé, mäkké hrčky telovej alebo belavej farby. Môžu sa objaviť jednotlivo alebo v skupinách. Nachádzajú sa na vulve, vagíne, krčku maternice, penise, miešku, konečníku alebo slabinách.

Vysokorizikové typy HPV (ako HPV 16 a 18)

- Tieto zvyčajne nespôsobujú okamžité príznaky, ale časom môžu viesť k vážnym stavom, ako napríklad:
    - rakovina krčka maternice,
    - rakovina hrdla (orofaryngeálna rakovina),
    - rakovina konečníka, penisu, vulvy a vagíny.

Prvé príznaky vysokorizikového HPV sa často zistia iba prostredníctvom:

1. Pap testov (nález abnormálnych buniek v krčku maternice),
2. HPV testom DNA (priama detekcia vírusu).

Prevencia

1. Vakcína proti HPV chráni pred najnebezpečnejšími typmi HPV. Odporúča sa pre deti pred pubertou (11 – 12 rokov), ale môže sa podávať aj dospelým do 45 rokov.

2. Kondómy znižujú riziko prenosu, no neodstraňujú ho úplne (pretože HPV môže infikovať aj oblasti, ktoré nie sú pokryté kondómami).
3. Pravidelné skríningy (ako sú Pap testy a HPV testy) pomáhajú včas odhaliť problémy, najmä pri prevencii rakoviny krčka maternice.

Diagnostika HPV

Ako sa HPV diagnostikuje?

- Pap test – kontroluje abnormálne bunky na krčku maternice, ktoré majú tendenciu premeny na rakovinové bunky. Rutinne sa vykonáva u žien od 21 rokov.
- HPV DNA test – detekuje samotný vírus v bunkách krčka maternice. Často sa vykonáva spolu s Pap testom po 30. roku života alebo ak sú výsledky Pap testu nejasné.
- Vizuálna kontrola.
- Biopsia – ak sú prítomné podozrivé výrastky (ako sú bradavice, lézie alebo hrčky v hrdle), môže sa odobrať malá vzorka na kontrolu HPV alebo rakovinových zmien.

Liečba

Na samotný vírus neexistuje liek, ale problémy spôsobené HPV sa dajú liečiť.

Ak HPV spôsobuje bradavice

- Lokálna liečba – krémy na predpis ako imichimod,
- kryoterapia – zmrazenie bradavíc,
- laserová terapia,
- chirurgické odstránenie – ak sú bradavice veľké alebo pretrvávajúce.

Aj keď sa bradavice odstránia, vírus môže v tele ešte nejaký čas prežívať.

Ak HPV spôsobuje abnormálne bunky (prekancerózne štádium)

- Pozorovanie – mierne zmeny buniek môžu sami odznieť.
- Postupy na odstránenie abnormálneho tkaniva:
    - LEEP (elektrochirurgická excízia slučkou),
    - konizácia studeným nožom,
    - kryochirurgia (zmrazenie).

Ak HPV spôsobuje rakovinu

Liečba závisí od typu a štádia rakoviny a podľa toho sa určí nasledovný postup: chirurgický zákrok, ožarovanie, chemoterapia alebo ich kombinácie.

Záver

HPV je veľmi bežným typom vírusu a vo väčšine prípadov zvyčajne sám odznie do 1 – 2 rokov bez toho, aby spôsoboval problémy. Niektoré typy môžu spôsobiť vážne ochorenia, ale očkovanie a skríning môžu väčšine

týchto problémov zabrániť.

Príznaky HPV sa môžu objaviť týždne, mesiace alebo aj roky po infekcii a vírus sa môže prenášať, aj keď pacient nemá žiadne príznaky.

Mgr. Hana Neuschlová